

Długoterminowe strategie niskoemisyjne dostosowane do Porozumienia Paryskiego będą najlepszym przewodnikiem dla ożywienia gospodarczego

Briefing na temat, w jaki sposób pakiety zrównoważonych bodźców mogą pomóc Unii i jej państwom członkowskim osiągnąć cel neutralności klimatycznej

COVID-19 bardzo mocno uderzył w obywateli Europy i gospodarkę. Dzisiaj Europa przeżywa bezprecedensowy szok gospodarczy. Rządy podejmują śmiałe kroki w celu złagodzenia negatywnego wpływu na społeczeństwo i zapobieżenia załamaniu gospodarki. Europa stoi w obliczu recesji, a Unia i państwa członkowskie opracowują środki mające na celu długoterminowe ożywienie gospodarcze.

Opracowywane obecnie środki ekonomiczne są bardzo potrzebne w walce z kryzysami zdrowotnym i gospodarczym wywołanymi przez koronawirusa. Jednak stanowią one również okazję dla państw członkowskich Unii, aby poradzić sobie zarówno z kryzysem gospodarczym, jak i klimatycznym, umieszczając przejście do neutralności klimatycznej w ośrodku tych działań naprawczych.

Niniejsza informacja medialna omawia, w jaki sposób pakiety ożywienia gospodarczego mogą wspierać wczesne przejście do gospodarek niskoemisyjnych w Europie. Ponadto analizuje długoterminową strategię niskoemisyjną Unii, spójność między krajowymi długoterminowymi strategiami Unii i państw członkowskich oraz to, w jaki sposób można zwiększyć poziom ambicji tych strategii dzięki pakietom zrównoważonych bodźców, mającym na celu osiągnięcie celów porozumienia paryskiego.

Jakie są korzyści płynące z wczesnego przejścia na neutralność klimatyczną? Jak można pomóc rozwiązać kryzys zdrowotny i klimatyczny, poprawiając jednocześnie gospodarkę?

Po pierwsze, jak najszybsze ograniczenie emisji gazów cieplarnianych do zera netto pozwoli zaoszczędzić pieniądze i ulepszyć usługi publiczne: ograniczenie zmian klimatu oznacza znaczne ograniczenie szkód gospodarczych i kosztów, które przyczyniają się do niedoboru bardzo potrzebnych finansów publicznych w celu zachowania opieki społecznej i opieki zdrowotnej. Już teraz ekstremalna pogoda związana ze zmianą klimatu kosztuje nas około 13 miliardów euro rocznie. Ekstremalne zdarzenia wywołane zmianami klimatu, takie jak powodzie, pożary lasów, susze i fale upałów, stanowiły 83% strat pieniężnych UE w latach 1980–2017. Liczby te na pewno wzrosną wraz ze wzrostem kryzysu klimatycznego.

Po drugie, wzmożone działania w dziedzinie klimatu przyniosą ogromne korzyści gospodarcze, zdrowotne i społeczne. Inwestycje włożone w przejście na czystą energię mogą pomóc nam ożywić nasze gospodarki, ponieważ Komisja szacuje, że neutralność klimatu do 2050 r. zwiększy PKB Unii nawet o 2% w porównaniu z poziomem odniesienia.

Ponadto dzięki mechanizmowi sprawiedliwego przejścia (finansowe ramię europejskiego zielonego ładu) możemy stworzyć bezpieczniejsze i bardziej zrównoważone miejsca pracy dla pracowników. Komisja szacuje, że cel neutralności klimatycznej zwiększy zatrudnienie o 0,9%, co stanowi 2,1 miliona dodatkowych miejsc pracy.

Niedawny raport opublikowany przez czołowych ekonomistów, w tym laureata nagrody Nobla, Josepha Stiglitz, ujawnia potencjał „zielonych pakietów naprawczych” w celu zmniejszenia zarówno

emisji, jak i nierówności dobrobytu. W celu trwałego ożywienia gospodarczego ekonomiści zalecają inwestowanie w infrastrukturę czystej energii, efektywność energetyczną, badania i rozwój, a także zapewnienie sprawiedliwego przejścia przez zajęcie się natychmiastowymi skutkami bezrobocia spowodowanymi przez COVID-19 i dekarbonizację.

W jaki sposób długoterminowa strategia niskoemisyjna Unii może pomóc w ograniczeniu przyszłych kryzysów zdrowotnych?

Według danych IPCC i Światowej Organizacji Zdrowia zmiany klimatu nasilają rozprzestrzenianie się chorób zakaźnych, a także zwiększają presję na zwierzęta, co nasila narażenie ludzi na ryzyko związane z przyszłymi wirusami wywołanymi przez zwierzęta.

Aby uniknąć zagrożenia zdrowotnego dla obywateli, Unia musi działać zgodnie ze swoim międzynarodowym zobowiązaniem wynikającym z Porozumienia Paryskiego - ograniczyć globalny wzrost temperatury do 1,5 ° C i zwiększyć ambicje klimatyczne. Aby to zrobić, Unia musi wyznaczyć cel ograniczenia emisji gazów cieplarnianych na co najmniej 65% do 2030 r. i osiągnięcia zerowej emisji netto do 2040 r., zgodnie z ustaleniami naukowymi i zobowiązaniem Unii do podjęcia sprawiedliwego udziału w wysiłkach na rzecz ograniczenia globalnych emisji gazów cieplarnianych. W związku z tym pakiety ożywienia gospodarczego mają kluczowe znaczenie dla wspierania wczesnego przejścia na gospodarkę niskoemisyjną, a nawet bezemisyjną. Niedawno ministrowie środowiska z 19 krajów wezwali Komisję Europejską, aby europejski zielony ład był planem działań naprawczych. Ponadto ponad stu posłów do PE, ministrów oraz przedstawiciele biznesu, związków zawodowych i społeczeństwa obywatelskiego wspólnie wezwało do zielonego ożywienia. W konkluzjach z marcowego posiedzenia Rady Europejskiej państwa członkowskie zgodziły się, że wsparcie gospodarcze w walce z COVID-19 musi być dostosowane do zielonego porozumienia i zobowiązań Unii w zakresie klimatu, aby wykorzystać pełen potencjał funduszy Unii w budowaniu odpornych usług publicznych, infrastruktury i tworzenia bezpieczniejszej przyszłości dla wszystkich Europejczyków.

Co należy zaktualizować w obecnej długoterminowej strategii niskoemisyjnej Unii - która została przedłożona UNFCCC - w celu zapewnienia sprawiedliwego i neutralnego dla klimatu ożywienia po kryzysie COVID-19?

Jak uzgodniono 5 lat temu w Paryżu, wszystkie strony Konwencji o zmianach klimatu powinny przekazać długoterminowe strategie rozwoju niskoemisyjnego, które przyczynią się do osiągnięcia celów porozumienia paryskiego w 2020 r.

Na posiedzeniu Rady Europejskiej w grudniu 2019 r. państwa członkowskie zgodziły się osiągnąć neutralność klimatyczną do 2050 r. Po tej decyzji w marcu 2020 r. chorwacka prezydencja w Unii Europejskiej przedstawiła UNFCCC cel dotyczący neutralności klimatu jako swoje długoterminowe zobowiązanie w ramach Porozumienia Paryskiego. Dokument długoterminowej strategii niskoemisyjnej Unii ma obecnie cztery strony i zawiera tylko konkluzje Rady Europejskiej, które popierają cel, jakim jest osiągnięcie Unii neutralnej dla klimatu do 2050 r.

Ten dokument strategiczny przedłożony UNFCCC wymaga więcej treści, aby naprawdę wskazać strategię, dzięki której Unia zrealizuje swoje zobowiązania wynikające z Porozumienia Paryskiego, w tym sposób osiągnięcia neutralności klimatycznej:

- Po pierwsze, cel neutralności klimatycznej musi zostać zaktualizowany zgodnie ze zobowiązaniem Unii na mocy Porozumienia Paryskiego, aby ograniczyć wzrost temperatury do 1,5 ° C oraz narzędziami politycznymi, w tym środkami finansowymi, którymi Unia będzie w stanie osiągnąć neutralność klimatu do 2050 r.
- Właściwy termin osiągnięcia neutralności klimatycznej: W oparciu o najnowsze badania naukowe i zasady równości leżące u podstaw Porozumienia Paryskiego Unia Europejska musiałaby ograniczyć emisje gazów cieplarnianych do zera netto do 2040 r. i odpowiednio dostosować swoje cele pośrednie i sektorowe.
- Zobowiązanie do zwiększenia unijnego celu klimatycznego na 2030 r. : W przedłożonym dokumencie „Długoterminowa strategia niskoemisyjna Unii” nie ma odniesienia do zwiększenia unijnego celu klimatycznego na 2030 r. Obejmuje ona tylko konkluzje Rady Europejskiej z grudnia 2019 r., w których wzywa się Komisję do przedstawienia wniosku w sprawie aktualizacji celu klimatycznego UE do 2030 r. na czas przed COP26 w 2021 roku. Jest to duży brak pod względem spójności polityk i należy go pilnie uzupełnić. Działania i inwestycje Unii w ciągu najbliższych 10 lat określą, czy skutecznie poradzi ona sobie z kryzysami klimatycznym i gospodarczym.
- Strategie i środki sektorowe: długoterminowe strategie niskoemisyjne wszystkich innych krajów członkowskich powinny obejmować ocenę obecnej sytuacji, ich wizję i zasady, trajektorie potrzebne do osiągnięcia neutralności klimatycznej oraz strategie sektorowe wspierające tę transformację.

W związku z tym należy rozwinąć dokument strategiczny Unii, bo:

o Zdecydowanie brakuje sektorowych celów, polityk i środków i nic nie wskazuje na to, co powinno się wydarzyć w kluczowych sektorach, takich jak transport, budownictwo, rolnictwo, energia i odpady. Ponadto nie wspomniano o środkach międzysektorowych, takich jak innowacje technologiczne. Należy uwzględnić wszystkie nadchodzące wnioski ustawodawcze i polityki sektorowe.

o W dokumencie nie wyjaśniono, czego oczekuje się od państw członkowskich w celu zapewnienia osiągnięcia celu neutralności klimatycznej oraz w jaki sposób Unia będzie nadzorować ich postępy na poziomie ponadnarodowym. Należy opracować mechanizm przeglądu i dodać go do dokumentu długoterminowej strategii niskoemisyjnej Unii w celu udostępnienia go UNFCCC.

o czterostronicowy dokument nie zajmuje się tym, jak zapewnić znaczny wzrost pochłaniania dwutlenku węgla poprzez przywrócenie ekosystemu w celu osiągnięcia neutralności klimatycznej. Należy poważniej zająć się tym sektorem użytkowania gruntów i leśnictwa.

o Ponadto w dokumencie nie przedstawiono środków finansowych i społecznych, które należy podjąć, aby osiągnąć cel neutralności klimatycznej. Należy dodać mechanizm sprawiedliwego przejścia i inne środki społeczne opracowywane w ramach europejskiego zielonego porozumienia.

Jaki jest związek między długoterminową strategią niskoemisyjną Unii a krajowymi długoterminowymi strategiami niskoemisyjnymi na mocy rozporządzenia w sprawie governance?

Uzgadniając neutralność klimatyczną do 2050 r., szefowie państw i rządów Unii przyjęli wyraźny cel dotyczący Unii jako całości i każdego państwa członkowskiego indywidualnie (z tymczasowym wyłączeniem przyznanym Polsce).

Zgodnie z rozporządzeniem Komisji Europejskiej w sprawie zarządzania każde państwo członkowskie powinno opracować długoterminowe strategie niskoemisyjne z perspektywą co najmniej 30 lat przyczyniające się do wypełnienia zobowiązań państw członkowskich wynikających z UNFCCC i Porozumienia Paryskiego. Dzięki takiemu podejściu oddolnemu krajowe niskoemisyjne strategie długoterminowe miały zostać wykorzystane do oceny ścieżki każdego państwa członkowskiego do neutralności klimatycznej najpóźniej do 2050 r.

Jaką rolę odgrywają krajowe niskoemisyjne strategie długoterminowe w okresie ożywienia gospodarczego po pandemii COVID-19?

Aby zapewnić płynność rynkom gospodarczym, ale też zapewnić możliwość dokonywania długoterminowych inwestycji kapitałowych i infrastrukturalnych w celu przejścia do neutralności klimatycznej, Unia i jej państwa członkowskie muszą uruchomić inicjatywy na dużą skalę i długoterminowe zrównoważone inwestycje. Inwestycje te muszą opierać się na strategicznych i przewidywalnych ramach prawnych i ekonomicznych. Niskoemisyjne krajowe strategie długoterminowe, jeśli zostaną właściwie wykonane, mogą zapewnić inwestorom taką pewność.

Które państwa członkowskie przedłożyły swoje krajowe długoterminowe strategie niskoemisyjne Komisji Europejskiej?

Należy zauważyć, że państwa członkowskie musiały opracować już do 2015 r. strategie rozwoju niskoemisyjnego w ramach rozporządzenia w sprawie mechanizmu monitorowania i sprawozdawczości. Rozporządzenie to zobowiązało następnie kraje do opracowania krajowych niskoemisyjnych strategii długoterminowych, które należy przedłożyć do 1 stycznia 2020 r. Obecnie tylko 14 państw członkowskich przedłożyło swoje strategie długoterminowe (zgodnie z rozporządzeniem) Komisji Europejskiej.

Są to: Austria, Belgia, Czechy, Dania, Estonia, Niemcy, Grecja, Węgry, Łotwa, Litwa, Holandia, Portugalia, Słowacja i Szwecja.

Czechy i Niemcy nie zaktualizowały swoich długoterminowych strategii zgodnie z rozporządzeniem w sprawie zarządzania i ponownie przedłożyły swoje strategie rozwoju niskoemisyjnego przygotowane odpowiednio w 2016 i 2017 r.

Nie jest jasne, w jaki sposób kryzys COVID-19 wpływa na ten proces i jak Komisja oceni zgodność nowych strategii z celem neutralności klimatycznej.

Należy jednak przypomnieć wszystkim państwom członkowskim, że każde z nich (na chwilę obecną wyjątek stanowi Polska) zobowiązało się do osiągnięcia neutralności klimatycznej do 2050 r., a co ważniejsze, ich zobowiązanie wynikające z Porozumienia Paryskiego wymaga przyspieszenia tej daty i osiągnięcia neutralności klimatycznej do 2040 r. Zaangażowanie w neutralność klimatyczną należy umieścić w ośrodku planów naprawczych, a nie kontynuować działania takiej jak zwykle i pogłębiać kryzys klimatyczny.

Jaki jest poziom ambicji wszystkich przedłożonych krajowych strategii długoterminowych?

Wśród państw członkowskich, które przedłożyły Komisji Europejskiej swoje długoterminowe strategie, Austria, Dania, Grecja, Łotwa, Litwa, Holandia, Portugalia i Słowacja mają wyraźne odniesienia do celu osiągnięcia neutralności klimatycznej najpóźniej do 2050 r.

Szwecja jest jedynym krajem, który zobowiązał się do osiągnięcia neutralności klimatycznej do 2045 r., przed upływem terminu unijnego.

Strategia Belgii nie zawiera wyraźnego celu neutralności klimatycznej, ponieważ strategia nie ma podejścia federalnego i wskazuje jedynie, że region Walonii ma osiągnąć neutralność klimatyczną do 2050 r., podczas gdy region flamandzki dąży do 85% redukcji emisji w sektorach nieobjętych ETS a Region Brukselski rozważa „zbliżenie” do neutralności klimatycznej do 2050 r.

Estonia należy również do krajów, które zobowiązały się do osiągnięcia neutralności klimatycznej do 2050 r. podczas Rady Europejskiej w grudniu 2019 r. Jednak jej krajowa długoterminowa strategia ma na celu zmniejszenie emisji gazów cieplarnianych o 80% do 2050 r. w porównaniu z poziomami z 1990 r. Wymaga to pilnej aktualizacji obejmującej cel neutralności klimatycznej oraz odpowiednie narzędzia i środki.

Projekt krajowej długoterminowej strategii niskoemisyjnej Węgier, który został opublikowany w połowie stycznia 2020 r., wraz z ostatecznym krajowym planem energetyczno-klimatycznym oraz krajową strategią energetyczną do 2030 r., wyznacza neutralność klimatyczną jako cel do 2050 r. Jednak cele pośrednie są słabe lub częściowo brakujące, podczas gdy trajektorie w tym celu nie wydają się spójne z trajektoriami wspomnianych wyżej dokumentów strategicznych.

Jak wspomniano, długoterminowe strategie niskoemisyjne niemieckie i czeskie są przestarzałe i należy podnieść ich poziom ambicji. Niemiecka strategia długoterminowa nadal odnosi się do decyzji rządu z 2010 r. o redukcji emisji gazów cieplarnianych o 80 do 95 procent do 2050 r. w porównaniu do 1990 r. Czeska strategia wspomina tylko o ograniczeniu emisji gazów cieplarnianych o co najmniej 80% do 2050 r. w porównaniu z 1990 r.

Podczas gdy pozostałe państwa członkowskie wciąż starają się sfinalizować swoje długoterminowe strategie niskoemisyjne, Unia idzie naprzód ze zwiększeniem swojego celu klimatycznego na 2030 r. i wdrożeniem ustawy klimatycznej (Climate Law), aby zagwarantować neutralność klimatyczną.

Oczywiste jest, że kraje, które spóźniają się z przedstawieniem krajowych długoterminowych strategii niskoemisyjnych, muszą dostosować je do obecnej rzeczywistości, włączając ich krajową trajektorię do osiągnięcia neutralności klimatycznej najpóźniej do 2050 r. i wyraźnie wskazując na zwiększony cel klimatyczny na 2030 r. Celom tym muszą towarzyszyć środki finansowe w celu ożywienia gospodarczego i społecznego, a także cele sektorowe mające na celu ożywienie gospodarki i rozwiązanie kryzysu klimatycznego.

Kontakt w sprawie briefingu w Polsce: dr Wojciech Szymalski, w.szymalski@jine-isd.org.pl